

## PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO

Cofnodion cyfarfod o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a gynhaliwyd yn SIAMBR Y CYNGOR, NEUADD Y SIR, RHUTHUN A THRWY GYNHADLEDD FIDEO, Dydd Mercher, 25 Ionawr 2023 am 9.30 am.

### YN BRESENNOL

Y Cyngorwyr Ellie Chard, Justine Evans, Carol Holliday a Mark Young

Aelodau Lleyg Paul Whitham, Nigel Rudd a Dave Stewart

**Aelodau Cabinet**– Y Cyngorydd Gwyneth Ellis – Aelod Arweiniol dros Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol.

Y Cyngorydd Julie Matthews – Aelod Arweiniol Strategaeth Gorfforaethol, Polisi a Chydraddoldeb.

Sylwedydd – Cyngorydd Jeanette Chamberlain-Jones

### HEFYD YN BRESENNOL

Cyfarwyddwr Corfforaethol: Llywodraethu a Busnes – Swyddog Monitro (GW), Pennaeth Gwasanaethau Cyllid ac Eiddo (Adran 151) (SG), Cyfarwyddwr Corfforaethol dros Gymunedau (NS), Prif Archwilydd Mewnol (BC), Prif Gyfrifydd (RE), Pennaeth Dros Dro Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd (LJ), Pennaeth Dros Dro Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd (LD), Partner Busnes Arweiniol - Datblygu Sefydliad (AM), Gweinyddwr Pwyllgor (RTJ) (Zoom Host ) a Gweinyddwr y Pwyllgor (SJ).

Roedd cynrychiolwyr Archwilio Cymru David Williams a Gwilym Bury hefyd yn bresennol.

#### 1 YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau am absenoldeb gan y Cyngorydd Elfed Williams.

#### 2 DATGANIADAU O FUDDIANT

Dim.

#### 3 MATERION BRYS

Ni chodwyd eitemau brys.

#### 4 COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a gynhaliwyd ar 23 Tachwedd 2022 i'w hystyried.

Materion cywirdeb –

Tudalen 13 – Diweddariad Proses y Gyllideb – Roedd y datganiad 'Roedd y cynigion wedi cynnwys defnyddio arian wrth gefn yn 2024/25.' Dylai ddarllen 2023/24.

Materion yn codi –

Tudalen 12 - Proses Gyfalaf a Dyfodol y Grŵp Buddsoddi Strategol - Gofynnodd y Cadeirydd am ddiweddariad os oedd y Broses Gyfalaf wedi'i chyflwyno i'r Cyngor - Cadarnhaodd y Pennaeth Cyllid fod y Gyllideb Gyfalaf yn cael ei chyflwyno i'r Cyngor Sir ym mis Chwefror i'w chymeradwyo. Roedd disgwyl i adroddiad ar Gyllideb Refeniw gael ei gyflwyno i Gyngor Sir 31 Ionawr.

Tudalen 9 – Corporate Risk Register – Gofynnodd yr Aelod Lleyg Annibynnol Nigel Rudd am ddiweddariad ar unrhyw ddilyniant ar ddefnyddio diagramau llun neu dablau a ddefnyddir o fewn y gofrestr. Cytunodd y Prif Archwilydd Mewnol i ofyn am ddiweddariad gan y Tîm Cynllunio Strategol. Awgrymodd Mr Rudd y defnydd o gyfeiriad SMART mewn perthynas â'r awgrym.

Tudalen 8 – Cofnodion – Aelod Lleyg Annibynnol Paul Whitham wedi gwneud sylw ar hyfforddiant ar-lein CLILC ynghyd â'r cyfeiriad at hyfforddiant ar hyfforddiant ychwanegol ar y Gofrestr Risg Gorfforaethol, sy'n awgrymu y gallai fod o fudd i'r pwyllgor gael cynllun hyfforddi i nodi pa hyfforddiant y gofynnwyd amdano, yr hyn a ddigwyddodd a hyfforddiant oherwydd ei gynnal. Cytunodd y Cadeirydd y gallai fod o fudd i aelodau fonitro hyfforddiant a gwneud awgrymiadau o feysydd hyfforddi yn y dyfodol. Awgrymodd y Prif Archwilydd Mewnol y gallai adroddiad gwybodaeth am sesiynau hyfforddi yn y dyfodol gael ei gynnwys ar yr agenda.

Tudalen 14 - Y Diweddariad Cynnydd ar Ddatganiad o Gyfrifon 2021/22 - Gofynnodd y Cadeirydd a oedd unrhyw ddiweddariad ar gael ar y Datganiad o Gyfrifon. Cadarnhaodd y Pennaeth Cyllid bod problem ar y gofrestr asedau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon. Yr eitem oedd yn achosi'r trafferthion oedd y ffordd roedd yr awdurdod wedi dosrannu'r gwariant ar dai cyngor, lle'r oedd wedi cael ei ddosrannu i'r math ased yn ei gyfanrwydd yn hytrach nag asedau unigol. Y cais gwreiddiol oedd adolygu'r gofrestr asedau i 2007/2008. Y bwriad oedd cwblhau'r gwaith hwnnw yn ystod mis Ionawr 2023 er mwyn rhoi amser i Archwilio Cymru i archwilio'r gwaith ychwanegol ar y gofrestr asedau. Yn dilyn y gwaith hwnnw, y gobaith oedd cwblhau'r adroddiad ar gyfer ei gyflwyno i'r pwyllgor ym mis Mawrth 2023. Yn anffodus, wrth ddechrau'r gwaith hwnnw rhoddodd wybod i'r aelodau nad oedd papurau gwaith i gefnogi'r cofnodion hynny. Eglurwyd nad oedd papurau ariannol yn cael eu storio am yr amser hwnnw.

Fe gadarnhaodd bod trafodaethau a sgysiau gydag Archwilio Cymru er mwyn datrys y mater wedi digwydd. Rhoddodd wybod i'r pwyllgor, ei fod wedi'i gytuno i ailddatgan y gofrestr asedau o 2016/17 hyd heddiw. Roedd y dyddiad hwnnw wedi ei ddewis gan mai'r flwyddyn honno oedd y dyddiad diwethaf i bob tŷ cyngor gael ei werthfawrogi. Pwysleisiodd fod y gwaith wedi dechrau, ond efallai y bydd yn anodd cwrdd â dyddiad cau'r adroddiad ar gyfer cyfarfod pwyllgor mis Mawrth. Diolchodd swyddogion cyllid i Archwilio Cymru am y gefnogaeth barhaus a chyfathrebu cadarnhaol.

Bydd cyfarfod diweddar llawn yn cael ei gyflwyno yng nghyfarfod pwyllgor mis Mawrth.

Roedd y ddeddfwriaeth ar gyfer cyhoeddi'r cyfrifon wedi newid dros y blynyddoedd diwethaf, roedd yn dal i nodi'r dyddiadau cau cynnar. Clywodd yr aelodau os cyhoeddwyd dosbarthu yn egluro pam nad yw'r terfynau amser hynny yn cael eu bodloni gellir cyhoeddi'r cyfrifon yn ddiweddarach. Roedd yr awdurdod wedi cyflawni'r gofynion cyfreithiol oedd eu hangen.

Adleisiodd cynrychiolydd Archwilio Cymru gan David Williams feddyliau'r Pennaeth Cyllid. Roedd yn cytuno bod gohebiaeth wedi digwydd ac roedden nhw'n fodlon mai dyma fyddai'r ffordd orau ymlaen.

Fe wnaeth Archwilio Cymru chwilio am sicrwydd y balansau agoriadol er mwyn sicrhau bod modd darparu barn archwilio glir.

Dywedodd y Pennaeth Cyllid wrth y pwyllgor mai dim ond Cyngor Sir Ddinbych oedd yn y sefyllfa bresennol ar hyn o bryd. Yn y blynyddoedd blaenorol roedd 2 awdurdod lleol arall wedi bod mewn sefyllfa debyg. Roedd cyfathrebu gyda'r cynghorau a'r swyddogion hynny sydd wedi gweithio ar y rhai a gyhoeddwyd wedi bod o fudd mawr i swyddogion Archwilio Cymru a swyddogion Cyllid Sir Ddinbych.

Roedd y Cadeirydd yn cynnig cefnogaeth y pwyllgor i'r holl swyddogion, gan gynnwys y cytundeb ar gyfer cyfarfodydd arbennig neu drafodaethau pellach allai fod eu hangen pe bai angen.

***PENDERFYNWYD***, yn amodol ar yr uchod fod cofnodion y pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a gynhaliwyd ar 23 Tachwedd 2022 yn cael eu derbyn a'u cymeradwyo fel cofnod cywir.

## **5 RECRIWTIO, CADW A CHYNLLUNIO GWEITHLU**

Cyflwynodd yr Aelod Arweiniol dros Strategaeth Gorfforaethol, Polisïau a Chydraddoldeb yr adroddiad (a gylchredwyd yn flaenorol). Dywedodd wrth aelodau bod recriwtio a chadw staff wedi'u cynnwys ar y gofrestr risg gorfforaethol.

Roedd yr adroddiad wedi ei lunio er mwyn darparu'r wybodaeth ddiweddaraf i'r pwyllgor ynglŷn â materion recriwtio a chadw staff o fewn y cyngor a'r cynnydd ar weithgareddau Cynllunio'r Gweithlu.

Rhoddodd Pennaeth Dros Dro Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd wybodaeth bellach i aelodau am yr adroddiad. Ochr yn ochr â'r adroddiad, roedd 3 atodiad wedi'u darparu i helpu i gefnogi'r adroddiad a'i gynnwys. Cyn y pandemig roedd gan yr awdurdod nifer o feysydd oedd wedi bod yn anodd recriwtio i mewn iddyn nhw, roedd y rhain wedi bod yn rhai o'r rolau ar gyflogau is a nifer o rolau proffesiynol. Yn ystod y pandemig roedd yr ardaloedd hynny wedi parhau i fod y prif swyddi gwag oedd wedi bod yn anodd eu recriwtio. Roedd ystadegau wedi'u darparu i gefnogi'r gwaith caled ar recriwtio.

Y prif rwystr roedd yr awdurdod yn ei wynebu oedd lefel y cyflog. Roedd strwythur cyflog yr awdurdod o'i gymharu â strwythurau cyflog asiantaeth yn aml yn is. Yn dilyn y dyfarniad cyflog a gytunwyd ym mis Ebrill 2022, clywodd aelodau y byddai cynnydd sylweddol mewn tâl am rolau ar gyflogau is yn fwy cyd-fynd â rolau tebyg y tu allan i'r awdurdod. Y gobaith oedd y byddai'r cynnydd mewn tâl yn cynorthwyo recriwtio'r rolau hyn.

Roedd gweithio Agile yn bryder arall a nodwyd gan swyddogion. Yn ystod y pandemig gwelwyd nifer o rolau ar draws y sbectwm swyddi yn dod yn fwy lletya gyda lleoliadau gwaith. Roedd hyn wedi effeithio ar recriwtio a chadw staff. Clywodd yr aelodau bod swyddogion yn ymgynghori ar hyn o bryd ar ffordd newydd o bolisi gwaith. Roedd yn caniatáu mwy o ddewis i weithwyr ar ble maen nhw'n gweithio, y gobaith oedd y byddai'n cael effaith gadarnhaol ar gadw staff ynghyd â recriwtio staff o ardal ehangach.

Yn dilyn adolygiad, fe wnaeth swyddogion dynnu sylw at un rheswm pam y gwnaeth gweithwyr symud i gyflogaeth arall wedi bod oherwydd datblygiad staff. Pwysleisiwyd bod hyfforddiant yn cael ei roi i'r holl staff a datblygiad y staff i rolau pellach.

Cafodd aelodau eu tywys i'r prif ystadegau cyfri, roedd y ffigwr ar gyfer 2019 yn edrych yn is na'r blynyddoedd blaenorol, roedd hynny wedi digwydd oherwydd nad oedd 660 o staff Hamdden Sir Ddinbych yn cael eu cynnwys. Roedd yr ystadegau'n cyfeirio'n gyflym am flwyddyn ar lefelau staffio blwyddyn.

I grynhoi, clywodd aelodau fod swyddogion yn ymwybodol o feysydd sy'n peri pryder. Roedd gwaith gyda gwasanaethau ar fynd i recriwtio mewn i rolau gwag. Roedd gofal cymdeithasol yn enwedig gweithwyr cymdeithasol yn faes allweddol oedd yn peri pryder. Roedd yr ardal hon yn destun pryder ledled Cymru a'r DU gyfan.

Diolchodd y Cadeirydd i'r swyddogion am ddadansoddi'r adroddiad yn fanwl. Fe atgoffodd aelodau'r rheswm dros yr adroddiad oedd oherwydd cais a wnaed gan aelodau. Atgoffodd aelodau, cafodd adroddiad ei gyflwyno i'r pwyllgor ym mis Hydref 2022 dan y teitl Arolygiaeth Gofal Cymru - Arolygu Gwasanaeth Derbyn ac Ymyrraeth 2021. Roedd yr adroddiad yn cydnabod mewnbyn nifer uchel o swyddi gwag ar draws y gwasanaeth. Gofynnodd y pwyllgor am wybodaeth bellach am ddarparu gwasanaethau eraill y cyngor yr effeithir arnynt gan faterion recriwtio a chadw staff. Gall unrhyw bryderon a godir ar ddarparu gwasanaethau fod yn fater llywodraethu a dylid eu cynnwys yn Natganiad Llywodraethu Blynyddol y Cyngor. Atgoffodd hefyd yr aelodau y bydd Archwilio Mewnol yn adolygu effeithiolrwydd y mesurau a roddwyd ar waith yn ddiweddarach yn y flwyddyn.

Yn ystod y ddadl trafodwyd y pwyntiau canlynol mewn mwy o fanylder:

- O fewn y tabl pennawd, nodwyd bod y staff gofal cymdeithasol wedi'u cynnwys o dan y Gwasanaeth Cymorth Cymunedol a'r Gwasanaeth Addysg a Phlant. Nododd yr aelodau efallai nad yw'n hawdd i'w ddarllen a'i adnabod i'r cyhoedd nodi meysydd penodol o bryderon.
- Fe wnaeth aelodau godi'r mater o fwy nag un awdurdod yn recriwtio ar gyfer yr un rolau gan achosi 'potsio' staff o ardaloedd eraill. Roedd swyddogion Sir Ddinbych yn parhau i waethygu'r pryderon ar lefelau rhanbarthol a chenedlaethol lleol. Nodwyd bod y mater a drafodwyd yn yr adroddiad yn bryderon ledled y DU.
- Roedd ceisiadau pellach wedi eu gwneud drwy'r cyrff cynrychioladol i ystyried strwythur cyflog cenedlaethol yn benodol cydraddoldeb cyflog gyda'r GIG.
- Pwysleisiwyd bod yr holl opsiynau'n cael eu harchwilio wrth fynd i'r afael â'r pryderon mewn gofal cymdeithasol, gan gynnwys tyfu eich llwybrau eich hun, eich gyrfa a'ch llwybrau dan hyfforddiant. Byddai unrhyw ddysgu o'r

ardaloedd hynny sy'n cael eu harchwilio yn cael ei rannu ar draws ardaloedd gwasanaeth eraill yn yr awdurdod.

- Roedd hyfforddi a datblygu gweithwyr yn ffocws mewn cyfarfodydd gyda gwasanaethau a chynllunio grym gwaith. Cafodd nifer o ffurfiau gwahanol eu hadolygu. Clywodd yr aelodau bod un o'r pum prifathro a osodwyd gan y Prif Weithredwr yn datblygu staff crwn. Y gobaith oedd y byddai'n hidlo i lawr i strategaeth y bobl, oedd yn canolbwyntio ar ddatblygu staff.
- Dirprwywyd gofal cymdeithasol yng Nghymru i Awdurdodau Lleol Cymru, byddai strwythur cyflog cenedlaethol yn drafodaeth i Lywodraeth Cymru.
- Yn rhanbarthol roedd cytundeb wedi ei wneud i beidio â chymryd gweithwyr asiantaeth o awdurdod lleol eraill. Nid oedd y Bwrdd Iechyd ar draws y Gogledd yn defnyddio staff asiantaeth, roedd yn aml o gronfa wahanol o staff ac nid oedd yn achosi unrhyw broblem. Cytundeb gan y Bwrdd Iechyd oedd caniatáu i'r awdurdod ddefnyddio staff nyrsio banc pe bai angen.
- Roedd swyddi ar gyflogau is fel arlwyo a glanhau wedi bod yn faes oedd yn peri pryder cyn hynny. Nid oedd hyn wedi effeithio ar y gwasanaeth a ddarparwyd. Roedd y rolau proffesiynol yn cymryd mwy o amser i recriwtio iddynt. Roedd y gyfradd trosiant eang ar draws y sefydliad cyfan ar gyfartaledd neu ychydig yn is. Parhau i recriwtio staff, o ystyried yr amgylchedd presennol roedd hynny'n fwy heriol.
- Gofynnodd y pwyllgor i swyddogion roi gwybod i'r pwyllgor os oedden nhw'n nodi unrhyw faterion o ddarparu gwasanaethau oherwydd staffio.
- Roedd y cynllun gweithredu a oedd yn rhan o'r papurau, yn dangos y gwaith oedd yn cael ei gynnal drwy bob gwasanaeth. Cafodd yr Aelod Arweiniol ei ddiweddarau'n rheolaidd a'i gadw'n abreast o unrhyw bryderon. Clywodd yr aelodau bod adroddiad wedi'i gyflwyno i Graffu Perfformiad yn y gorffennol, gyda'r bwriad o gyflwyno diweddariad i'r pwyllgor yn ddiweddarach. Cafodd unrhyw bryderon yn y gwasanaeth eu gwaethygu i'r CET i sicrhau bod cymorth yn cael ei ddarparu'n bosib.
- Cefnogodd y Cadeirydd, Craffu Perfformiad yn derbyn a thrafod y papurau a'r diweddariadau. Clywodd yr aelodau fod y papurau i fod i gael eu cyflwyno i'r Cadeiriau Craffu a'r Is-Gadeiryddion am wybodaeth gyda'r bwriad i drafod y dull o fynd ymlaen. Roedd pob aelod o'r pwyllgor yn gytûn i gymeradwyo'r adroddiad a'r papurau i'w cyflwyno i'r pwyllgor Craffu Perfformiad.
- Darparwyd sicrwydd bod AD yn perfformio ymarferion cynllunio'r gweithlu yn flynyddol gyda phob gwasanaeth. Cynhwyswyd cynllunio olyniaeth a meysydd a rolau o fewn y gwasanaethau hynny y byddai angen mynd i'r afael â nhw. Bydd y Strategaeth Pobl i gyd yn cwmpasu materion yn ymwneud â'r gweithlu ac yn edrych ymlaen at sut mae'r sefydliad yn datblygu i ymateb i unrhyw heriau.
- Roedd gwaith cydweithredol gyda phartneriaid wedi digwydd ac roedd swyddogion ar agor i edrych ar ffyrdd pellach o weithio cydweithredol. Clywodd yr aelodau ynghyd â'r cydweithio swyddogol gan weithio perthnasau gwaith agos a chydweithio anffurfiol yn digwydd ac roedd yn fuddiol.
- Cadarnhaodd y Swyddog Monitro, y byddai'r swyddogion yn edrych eto ar adroddiad Archwilio Cymru ar Springing Forward i edrych unrhyw ddarnau y gellid eu cyflwyno ochr yn ochr ag adroddiad i Graffu Perfformiad.

Diolchodd y Cadeirydd i'r swyddogion am yr ymateb manwl i gwestiynau a phryderon yr aelodau.

Roedd,

**PENDERFYNWYD**, bod

- I. *Nododd y pwyllgor y manylion yn yr adroddiad a'r ymyriadau a roddwyd ar waith er mwyn cefnogi a chryfhau cynllunio'r recriwtio, cadw a chynllunio'r gweithlu.*
- II. *Fe wnaeth y pwyllgor gymeradwyo'r adroddiad i'w gyflwyno i Graffu Perfformiad wrth gael ei drafod yng nghyfarfod nesaf pwyllgor y Cadeiryddion a'r Is-gadeiryddion.*

## **6 Y DIWEDDARAF AM ARCHWILIAD MEWNOL**

Cyflwynodd yr Aelod Arweiniol dros Gyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol ynghyd â'r Prif Archwilydd Mewnol (PAM) yr adroddiad (a gylchredwyd yn flaenorol). Cafodd ei amlygu i aelodau y dylai'r dyddiadau ar bennill yr adroddiad ddarllen Ionawr 2023. Diweddarwyd yr aelodau ar gynnydd y Tîm Archwilio Mewnol o ran ei ddarpariaeth gwasanaethau, darpariaeth sicrwydd, adolygiadau wedi'u cwblhau, perfformiad ac effeithiolrwydd wrth yrru gwelliant.

Dywedodd wrth y pwyllgor fod dau aelod o'r tîm archwilio wedi symud i gyflogaeth wahanol ers y cyfarfod diwethaf. Roedd gweithio agos gydag AD i edrych ar recriwtio cyn gynted â phosib wedi digwydd. Cynigiodd y PAM ei ddiolch i'r staff mewn Adnoddau Dynol am y gefnogaeth a'r arweiniad a roddwyd. Penderfynwyd mai'r broses orau fyddai hysbysebu ar gyfer pob un o'r 3 swydd (Uwch Archwilydd, Prif Archwilydd ac awdl llwybrau gyrfa) ar yr un pryd. Bu'n rhoi gwybod i'r aelodau fod yr hysbysebion ar gyfer y swyddi hynny wedi eu cyhoeddi dros nifer o blatfformau gwahanol gan gynnwys y cyfryngau cymdeithasol, gwefannau mewnol a phapurau lleol. Roedd yn falch o roi gwybod i'r pwyllgor bod nifer o ymgeiswyr wedi eu derbyn ar gyfer pob swydd. Roedd cyfweiliadau ar gyfer y swyddi wedi digwydd yn gynharach yn y flwyddyn ac roedd safle'r Prif Archwilydd wedi cynnig unigolyn cymwys iawn. Y gobaith oedd y byddai yn ei swydd erbyn mis Chwefror. Yn anffodus, nid oedd yr ymgeiswyr ar gyfer swydd yr Uwch Archwilydd wedi cwrdd â manyleb y swydd. Dywedodd wrth aelodau fod dau unigolyn wedi eu penodi ymlaen i'r rôl llwybr gyrfaol ac y byddent yn y swydd cyn gynted â phosib.

Byddai'r ddau unigolyn ar y llwybr gyrfaol yn creu ychydig o waith i'r PAM sefydlu cyrsiau hyfforddi a llwybrau dysgu i'r unigolion. Wrth edrych ymlaen byddai'n creu a datblygu staff yn y tîm archwilio.

Roedd yr adroddiad yn rhoi gwybodaeth am waith a wnaed gan Archwilio Mewnol ers cyfarfod y pwyllgor diwethaf. Caniataodd i'r pwyllgor fonitro perfformiad a chynnydd Archwilio Mewnol yn ogystal â darparu crynodebau o adroddiadau Archwilio Mewnol. Cynhwyswyd hefyd grynoded o'r newidiadau i strwythur Archwiliad Mewnol ar gyfer cyfeirnod aelodau.

Daeth cadarnhad bod 9 Archwiliad wedi ei gwblhau ers cyfarfod y pwyllgor diwethaf. Cafodd manylion am 8 o'r archwiliadau eu cynnwys yn yr adroddiad. Roedd y nawfed archwiliad wedi'i gwblhau ar gyfer Denbighshire Leisure Limited, roedd yn adroddiad blynyddol a gyflwynwyd i'w his-bwyllgor llywodraethu.

O'r 8 archwiliad gorffenedig derbyniodd pob un sicrwydd uchel neu ganolig. Roedd tri adolygiad dilynol wedi'u cwblhau ers y diweddariad diwethaf a chafodd crynodebau eu cynnwys er gwybodaeth. Roedd y tri adroddiad dilynol wedi symud o sicrwydd canolig i'r uchel.

Clywodd yr aelodau fod gwybodaeth ychwanegol am adroddiadau archwilio allanol wedi ei ddarparu, bod y wybodaeth wedi'i thynnu o adroddiad oedd wedi'i gyflwyno i'r Prif Dîm Gweithredol, Uwch Dîm Arwain ac i sesiwn briffio'r Cabinet. Roedd y Prif Weithredwr wedi gofyn am gael gwybod am yr holl adroddiadau archwilio.

Roedd cynnydd wedi'i wneud ar y cynllun archwilio mewnol. Clywodd yr aelodau 2 adroddiad chwythu'r chwiban a derbyniwyd cais un swyddog am rywfaint o waith ychwanegol. Dros y ddwy flynedd ddiwethaf, cafodd dau ymchwiliad arbennig eu cwblhau, eleni roedd tri ymchwiliad arbennig wedi cael cais. Rhoddodd yr ymchwiliadau hyn bwysau ar amser swyddogion ac effeithiodd ar y cynnydd ar waith archwilio wedi'i drefnu. Clywodd yr aelodau y byddai'r PAM yn cynorthwyo i gwblhau'r gwaith ariannol ymchwiliad arbennig.

Nodwyd nifer o adroddiadau ac archwiliadau a fyddai'n cael eu cwblhau eleni. Byddai diweddariad pellach ar y gwaith arfaethedig yn cael ei ddarparu yng nghyfarfod pwyllgor mis Mawrth.

Diolchodd y Cadeirydd i'r PAM am yr adroddiad manwl, teimlai fod yr wybodaeth ychwanegol am yr adroddiadau allanol yn fuddiol i aelodau gadw golwg ar adroddiadau a dderbyniwyd a rhoi sicrwydd i'r pwyllgor fod yr awdurdod yn ymateb i'r adroddiadau hynny.

Dywedodd y PAM nad oedd ysgolion y pwyllgor wedi'u hychwanegu at system Verto i fewnbynnu data. Roedd yn gytûn oedd yn cael ei edrych arno ar gyfer datblygu yn y dyfodol. Cafodd data'r ysgol ei dderbyn a'i storio ar daenlen ar wahân. Roedd cais am wasanaethau i ddiweddar trwy Verto wedi'i wneud. Awgrymodd y CIA ei fod yn anfon e-bost at Benaethiaid Gwasanaeth yn eu hatgoffa o bwysigrwydd defnyddio'r system Verto sydd wedi'i gymeradwyo gan y pwyllgor.

Roedd yr aelodau'n falch o nodi bod swyddi gwag y tîm archwilio wedi'u llenwi. Roedden nhw'n cydnabod yr amser y byddai'n ei gymryd i hyfforddi aelodau o'r tîm a chynnig cefnogaeth. Dywedodd y PAM y byddai'n broses hyfforddi hir i addysgu a hyfforddi'r staff newydd.

Roedd y cynllun archwilio yn gynllun hyblyg y gellid ei ddiwygio os a phryd y bo angen. Clywodd aelodau fod y PAM wedi bwriadu cwrdd â Phenaethiaid Gwasanaethau i drafod archwiliadau sydd wedi'u cynllunio a manau posib y gellid eu hychwanegu neu eu symud draw i gynllun archwilio'r flwyddyn nesaf.

Nododd y Cadeirydd o fewn yr adroddiad ei fod wedi nodi newid i sefyllfa'r tîm archwilio mewnol o fewn yr awdurdod a gofynnodd am fanylion pellach. Esboniodd y PAM bod archwiliad mewnol mewn ymgynghoriad i'w symud o dan y Gwasanaeth Llywodraethu a Busnes i'w gynnwys o dan sector Cyllid yr awdurdod. Clywodd yr aelodau bod archwiliad mewnol wedi bod o dan Gyllid nifer o flynyddoedd yn ôl cyn hynny. Byddai cysylltiadau a chyfathrebu gyda thimau a gwasanaethau yn parhau pe bai'r symud yn digwydd.

Awgrymodd y Cadeirydd fod colofn ychwanegol yn cael ei chynnwys yn y cynllun archwilio pan oedd archwiliad wedi'i gynnal yn flaenorol. I ddangos i aelodau unrhyw fylchau posib wrth gwblhau archwiliadau. Cadarnhaodd y PAM y gallai gynnwys colofn ychwanegol i'w dangos pan gwblhawyd archwiliad ddiwethaf.

Nodwyd bod y 2 berygl oedd wedi eu canfod wrth gwblhau archwiliad Ysgol Melyd. Gofynnodd aelodau a oedd y canfyddiadau hynny'n nodweddiadol o ysgolion eraill ac os cwblhawyd unrhyw ddadansoddiad o ganfyddiadau archwilio ar draws ysgolion i nodi unrhyw feysydd o bryder. Cadarnhaodd y PAM fod dadansoddiad o ganfyddiadau ysgolion yn digwydd i nodi unrhyw dueddiadau. Mae'r trafodaethau gyda'r Pennaeth Addysg a'i dîm a lle bo'n briodol yn cwrdd â Phenaethiaid i egluro unrhyw bryderon sydd wedi eu canfod.

Atgoffwyd yr aelodau fod manylion llawn pob archwiliad a gwblhawyd yn cael ei ddarparu drwy e-bost ar gyfer gwybodaeth i aelodau. Roedd yr adroddiad yn rhoi crynodeb o'r canfyddiadau.

Roedd yr adolygiad o Reoli Contract wedi cael ei adolygu nifer o weithiau dros y blynyddoedd diwethaf, wrth symud ymlaen pan oedd adolygiadau o wasanaethau yn cynnwys rheoli contractau byddai hyn yn cael ei adolygu fel rhan o'r archwiliad hwnnw. Pe bai unrhyw bryder yn cael ei godi fe allai fod angen archwiliad pellach o reoli contractau. Os nad oedd unrhyw faterion yn cael eu nodi roedd yn debygol o gael ei drefnu am tua 3 blynedd.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Prif Aelod a'r Prif Archwilydd Mewnol am yr adroddiad ac ymatebion manwl i gwestiynau aelodau.

**PENDERFYNWYD** hynny, mae'r aelodau'n nodi cynnydd a pherfformiad yr Archwiliad Mewnol ac mae'r pwyllgor yn nodi y bydd cyfathrebu drwy'r Prif Archwilydd Mewnol yn cael ei roi i ysgolion a Gwasanaethau ynghylch adrodd data ar system Verto.

Yn y cyfwng hwn gohiriwyd y cyfarfod am doriad cysur 5 munud (11.15 y bore)

Ailgoncrodd y cyfarfod am 11.20 y bore.

## **7 DIWEDDARIAD AR BROSES Y GYLLIDEB**

Cyflwynodd yr Aelod Arweiniol ar gyfer Perfformiad Cyllid ac Asedau Strategol, y Diweddariad Proses Gyllideb (a gylchredwyd yn flaenorol). Roedd yr adroddiad yn rhoi manylion i'r aelodau am y broses oedd wedi ei dilyn i osod y gyllideb a rhoi manylion am y llinell amser. Roedd y gyllideb yn eitem sefydlog yn y Cabinet ac wedi cael ei thrafod. Canmolodd yr Aelod Arweiniol dryloywder y tîm Cyllid, gan gynnwys Aelodau Arweiniol a chynhaliodd nifer o gyfarfodydd gyda nifer o dimau ac unigolion. Yn ei barn dywedodd ei bod yn hyderus fod aelodau wedi cael cyfle i fod yn rhan o'r broses gyllidebol.



Esboniodd y Pennaeth Cyllid fod yr adroddiad cryno wedi cynnwys atodiad a oedd yn rhoi diweddariad manwl i'r holl aelodau yn dilyn y setliad drafft. Roedd y wybodaeth wedi bod beth oedd wedi bod yn adroddiad y Cabinet a'r Cyngor.

Clywodd aelodau fod datganiad yr Hydref gan Lywodraeth y DU wedi cynnal dwy flynedd olaf y cytundeb tair blynedd am arian a gafodd ei gyhoeddi'r llynedd. Fe wnaethon nhw hefyd gyhoeddi cyllid ychwanegol ar gyfer gofal cymdeithasol, addysg a'r GIG.

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei chyllideb ar 13 Rhagfyr, gyda'r setliad drafft yn cael ei gyhoeddi ar 14 Rhagfyr 2022. Arweiniwyd yr aelodau drwy grynodedd byr yr anheddiad (atodiad 1). Roedd y setliad gwell wedi creu £8.2m o gyllid ychwanegol na'r hyn a ddisgwyliid. Fe wnaeth hyn alluogi'r awdurdod i ariannu'r bwlch yn y gyllideb o £4.8m a pheidio defnyddio unrhyw arian wrth gefn ar gyfer y flwyddyn ariannol 2023/24. Roedd swyddogion wedi cael gwybod am gynnydd mewn costau ynni, roedd cyllideb bwysau o £2.6m wedi cynnwys talu'r costau ychwanegol.

Pwysleisiodd y byddai'r galw sy'n cael ei yrru gan wasanaethau statudol bob amser yn cael eu bodloni.

Pwysleisiwyd i'r pwyllgor bod y cynnydd o 8.2% yn dal i fod yn is na chwyddiant a welwyd. Nodir y pwysau'n uwch na'r swm i £25.116m. Byddai angen setliad drafft o tua 14.5% er mwyn ariannu'r holl bwysau hyn. Fe wnaeth y setliad net +8.2% gynhyrchu £14.231m o refeniw ychwanegol gan adael bwlch ariannu o £10.885m. Bu'r Pennaeth Cyllid yn tywys aelodau drwy'r cynigion i bontio manylion y bwlch a gafodd eu cynnwys yn yr atodiad. Un o'r cynigion cadarnhaol a amlygwyd oedd effaith adolygiad actiwaraid triflwydd Cronfa Bensiwn Clwyd. A arweiniodd at ganfyddiad y Cyngor ei hun mewn sefyllfa o gwarged bach yn lle diffyg sylweddol a oedd angen ad-dalu. Mae hyn yn arwain at arbediad o £3.828m.

Rhoddodd wybod i aelodau am amserlen arfaethedig proses y Gyllideb fel y manylir:

- 17 Ionawr – Briffio'r Cyngor Llawn
- 24ain Ionawr – Adroddiad Cyllideb y Cabinet
- 31 Ionawr – Adroddiad Cyllideb y Cyngor
- 28 Chwefror – Cyngor – Yr Adroddiad / Cymeradwyaeth / Treth Cyngor Llawn
- Dechrau Mis Mawrth – Y setliad terfynol

Yn flaenorol, arferai'r Setliad Cynnar fod yn Hydref ar gyfer y setliad drafft a mis Rhagfyr ar gyfer y setliad terfynol. Mae Llywodraeth Cymru wedi cytuno y byddai'r gwahaniaeth amser rhwng y setliad drafft a'r setliad terfynol yn cael ei gadw cyn lleied â phosib.

Clywodd yr aelodau mai'r gobaith oedd y byddai adroddiad ar gael ar gyfer y Cabinet ym mis Ebrill 2023 ar y strategaeth tymor canolig diwygiedig a ddilynwyd gan Ddatganiad Briffio'r Cyngor yn ddibynnol ar benderfyniad y Cabinet ym mis Ebrill.

Agorodd y Cadeirydd y cyfarfod ar gyfer sylwadau a chwestiynau aelodau. Ehangodd yr Aelod Arweiniol a'r swyddogion ar y meysydd canlynol:

- Cadarnhad roedd Sesiwn Briffio'r Cyngor a gynhaliwyd ar 17 Ionawr wedi bod yn gefnogol i'r papur a'r cynigion. Yn brif gabinet roedd aelodau'n cefnogi lefel Treth y Cyngor a'r cynigion yn y papur. Roedd y Cabinet wedi argymhell y cynigion i'r Cyngor Sir yn ffurfiol.

- Cafodd manylion yr ymgynghoriad gyda SLT, Sesiwn Briffio'r Cabinet, Arweinwyr Grŵp a chyfarfodydd Briffio'r Cyngor eu cynnwys yn yr adroddiad. Nodwyd bod Fforwm Cyllideb Ysgolion wedi'i gynnwys yn y cynigion drwy'r flwyddyn. Roedd Undebau Llafur wedi cael eu hymgyngori drwy Gyd-bwyllgor Ymgynghorol Lleol. Roedd ymgynghori wedi bod yn anodd oherwydd ansicrwydd y setliadau. Clywodd yr aelodau y byddai datganiad i'r wasg yn cael ei gyhoeddi gan roi manylion y cynigion. Rhoddodd wybod i'r pwyllgor ei fod wedi gweithio gyda'r tîm cyfathrebu i lunio cynllun cyfathrebu i'w gyflwyno i CET a'r Cabinet.
- Pwysleisiwyd nad oedd y trafferthion gafodd eu hadrodd ar ganfyddiadau Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr yn cael effaith ar gyllid yr awdurdod.
- Nod swyddogion oedd osgoi unrhyw gynnydd mawr yn Nhreth y Cyngor. Dywedodd bod rhai awdurdodau Cymreig wedi gorfod cynnig cynnydd mawr mewn Treth Cyngor oherwydd bod cynnydd isel yn y Dreth Gyngor yn y blynyddoedd blaenorol. Roedd Sir Ddinbych ychydig yn uwch na'r hyn roedd Llywodraeth Cymru yn tybio ein bod yn casglu yn Nhreth Cyngor a gyda'r cynnydd arfaethedig yn parhau ychydig yn uwch na'r rhagdybiaethau.
- Pwysleisiwyd i'r aelodau nad oedd yn bosib ariannu'r bwch yng nghyllid yr awdurdod dim ond trwy gynyddu Treth y Cyngor. Roedd swyddogion yn teimlo mai'r cynnydd arfaethedig o 3.8% oedd y lefel gywir o gynnydd.
- Pwysleisiwyd bod y papurau wedi cael eu trafod mewn nifer o grwpiau, pleidiau gwleidyddol, pwyllgorau a chyfarfodydd swyddogion. Nid oedd y Cyngor wedi cytuno arno ac roedd modd ei ddiwygio o hyd.
- Nodwyd gan yr aelodau y byddai'r heriau sy'n wynebu'r awdurdod a swyddogion yn parhau mewn i flynyddoedd ariannol yn y dyfodol.
- Pwysleisiwyd y blynyddoedd blaenorol wedi gweld cynnydd uwch i Dreth Cyngor, doedd dim uchafswm ar lefel y cynnydd gafodd ei osod. Y flwyddyn ariannol 2025/6 oedd pan ollyngodd cyllid Llywodraeth y DU a byddai hynny'n achosi posibilrwydd o fod angen penderfyniadau anodd.
- Diolchodd yr aelodau i'r swyddogion am yr adroddiad manwl. Rhoddwyd diolch i'r holl swyddogion am y gwaith manwl a'r wybodaeth gydlynol.
- Cafodd pwysau strategol sy'n wynebu gwasanaethau eu cyflwyno i'r bwrdd cyllideb gyda manylion a rhagamcanion o'r heriau i'r bwrdd cyllideb. Roedd hi'n anodd cymryd costau gwasanaeth am flynyddoedd i ddod.
- Cadarnhawyd bod y warchodfa lliniaru cyllideb yn dal ar waith i gefnogi unrhyw orwario. Cyflwynwyd adroddiad i'r Cabinet bob mis yn manylu ar unrhyw gamau sydd eu hangen.
- Roedd y Pennaeth Cyllid yn falch y cynigiwyd dod ag Archwiliad Mewnol o dan y gwasanaeth Cyllid.
- Pwysleisiwyd ei bod yn anodd rhagweld y pwysau ar gyflogau. Roedd yn seiliedig ar godiad cyflog o 4%. Cadarnhawyd y byddai'n rhaid cytuno a thalu'r setliad cyflog. Roedd y 4% yn ffigwr amcangyfrif.
- Clywodd yr aelodau waith yn y Gwasanaethau Addysg a Phlant i adolygu ac edrych ar ffyrdd o ddarparu gwasanaethau, gan gynnwys cydweithio gyda phartneriaid ac awdurdodau cyfagos.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Aelod Arweiniol a'r Pennaeth Cyllid am yr ymatebion i gwestiynau a sylwadau aelodau.

**PENDERFYNWYD**, bod Aelodau yn nodi'r cynigion a'r sefyllfa ddiweddaraf ar gyfer y gyllideb ar gyfer 2023/24 a 2024/25.

## 8 RHEOLI'R TRYSORLYS

Cyflwynodd yr Aelod Arweiniol ar gyfer Perfformiad Cyllid ac Asedau Strategol, Ddatganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys Blynyddol (TMSS) 2023/24 (Atodiad 1 - a gylchredwyd yn flaenorol) a oedd yn dangos sut y byddai'r Cyngor yn rheoli ei fuddsoddiadau a'i fenthycu ar gyfer y flwyddyn i ddod ac yn nodi'r Polisiâu y mae swyddogaeth Rheoli'r Trysorlys yn gweithredu ynddo.

Rhoddodd Adroddiad Diweddariad Rheoli'r Trysorlys (atodiad 2) fanylion gweithgareddau Rheoli'r Trysorlys y Cyngor yn ystod 2022/23.

Diolchodd y Pennaeth Cyllid i'r Aelod Arweiniol am y cyflwyniad. Roedd yn cytuno bod y papur wedi ei gyflwyno i'r pwyllgor am wybodaeth.

Mae'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chod Ymarfer Cyfrifeg ar Reoli'r Trysorlys (y "Cod TM CIPFA") yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor gymeradwyo'r Dangosyddion TMSS a Prudential yn flynyddol.

Roedd gofyn i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio adolygu'r adroddiad hwn cyn i'r Cyngor ei gymeradwyo ar 28 Chwefror 2023.

Atgoffwyd yr aelodau o'r tair blaenoriaeth a ystyriwyd wrth fuddsoddi arian:

- cadw arian yn ddiogel (diogelwch);
- gwnewch yn siŵr bod yr arian yn dod yn ôl pan fo'i angen (hylifedd);
- gwnewch yn siŵr bod cyfradd weddus o ddychwelyd yn cael ei gyflawni (cynnyrch).

Arweiniwyd yr aelodau i ddiagramau graff y buddsoddiad a'r balansau benthycu a oedd yn dangos y lefelau newid dros y tair blynedd flaenorol. Rhoddodd Strategaeth Buddsoddi'r Trysorlys lawer iawn o wybodaeth i'r aelodau am y canllawiau a'r rheolau a ddilynodd yr awdurdod gydag unrhyw fuddsoddiadau.

Cafodd yr aelodau eu tywys drwy'r rhestr o ffynonellau benthycu cymeradwy. Ffynhonnell benthycu tymor hir o PWLB mae unrhyw fenthycu tymor byr yn dod o hyd i brocer i sicrhau'r gyfradd llog orau.

Clywodd yr aelodau fod y Ddarpariaeth Refeniw Isafswm yn ddatganiad blynyddol a gynhyrchwyd. Nodwyd nad oedd unrhyw newid wedi'i wneud i'r polisi o'r flwyddyn flaenorol.

Cafodd yr aelodau eu tywys drwy'r meincnod Atebolrwydd, a fanylir o fewn yr adroddiad. Pwysleisiodd y Pennaeth Cyllid bwysigrwydd monitro hyn gydag Arlingclose. Tynnodd sylw at gynnydd mawr yn y tabl. Y rheswm am y cynnydd hynny oedd oherwydd y gwaith atal llifogydd sy'n digwydd yng ngogledd yr Awdurdod. Eglurodd bod yn rhaid benthycu y gost am y gwaith, ond bod Llywodraeth Cymru yn rhoi 85% o arian i dalu'r costau.

Atodiad 2 a ddarparodd y diweddariad yn y flwyddyn ar gyfer aelodau. Clywodd yr aelodau fod dau fenthyciad wedi cael eu sicrhau o £10m ym mis Awst 2022 a £10m ym mis Medi 2022 gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) cyn codiadau cyfradd llog pellach. Clywodd aelodau bod gofyn i'r awdurdod gyflwyno

cynllun gwariant cyfalaf manwl 3 blynedd manwl i'r PWLB yn flynyddol gyda chadarnhad o bwrpas y gwariant cyfalaf. Bu'n rhaid i swyddogion gadarnhau nad oedd bwriad prynu 'asedau buddsoddi yn bennaf ar gyfer cynnyrch' yn y ddwy flynedd ariannol bresennol neu'r ddwy nesaf.

Nodwyd bod gwaith yn parhau ar y datblygiad strategaeth tymor canolig ar gyfer cyfalaf. Byddai hyn yn helpu i nodi prosiectau yr ydym yn bwriadu eu datblygu a'u buddsoddi mewn dros gyfnod o 5 i 10 mlynedd, ond nad oedd wedi mynd drwy'r broses gymeradwyo eto.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Aelod Arweiniol a'r Pennaeth Cyllid am y crynodeb manwl o'r adroddiad. Pwysleisiodd wrth aelodau pa mor hanfodol oedd y maes cyllid hwn o ran rheolaeth ariannol pob Awdurdod Lleol yn y DU.

Mewn ymateb i gwestiwn y Cadeirydd cytunodd y Pennaeth Cyllid bod Rheoli'r Trysorlys yn elfen bwysig i'r pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio dderbyn adroddiadau yn rheolaidd a chael eu cadw'n abreast o gyllid yr awdurdod. Pwysleisiodd fod rheolau y dilynodd y tîm yn cael eu cyhoeddi'n flynyddol ynghyd â pherfformiad yr awdurdod yn cael eu mesur yn erbyn y rheolau hynny. Pwysleisiwyd i'r aelodau fod swyddogion mewn cysylltiad rheolaidd ag Arlingclose gydag unrhyw gwestiynau neu faterion ar gyfer cefnogaeth ac arweiniad.

Clywodd yr aelodau bod archwiliad mewnol ar Reolaeth y Trysorlys wedi'i gynnal i adolygu'r prosesau sydd ar waith.

Ychwanegodd y Prif Archwilydd Mewnol, wrth symud ymlaen y gobaith oedd y byddai archwiliad mewnol yn cynnal adolygiad ysgafn o'r holl systemau ariannol sydd mewn lle eleni gydag adolygiad llawn o bob ardal y flwyddyn nesaf.

Cyngor benthycu oedd y cyngor yn bennaf, dim ond pan oedd gan y cyngor ormod o arian parod i'w ddal i gyfyngu ar risg. Roedd unrhyw fuddsoddiadau a wnaeth yr awdurdod ar sail tymor byr.

Cadarnhaodd y Pennaeth Cyllid fod y cynnydd mawr yn y proffil aeddfedrwydd dyled yn 2056 oherwydd bod yr HRA yn prynu allan bod yr awdurdod wedi'i gwblhau. Roedd wedi bod yn ofynnol bod unrhyw awdurdodau gyda HRA wedi gorfod aildrefnu'r ddyled, roedd benthyciad wedi'i gymryd allan i dalu'r costau.

Byddai benthyciad yn cael ei gymryd allan er mwyn talu cost y cynllun atal llifogydd. Byddai angen benthycu'n benodol ar gyfer y cynllun hwnnw, clywodd yr aelodau y byddai gofyn am ymgynghori ag Arlingclose pan fyddai angen gwneud arian.

***PENDERFYNWYD***, bod y Pwyllgor yn nodi Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys ar gyfer 2023/24, y Dangosyddion Prudential 2023/24 i 2024/25 a 2025/26. Mae'r Pwyllgor yn nodi Adroddiad Diweddariad Rheoli'r Trysorlys ac yn cadarnhau ei fod wedi darllen, deall ac ystyried yr Aseiad Effaith Llesiant fel rhan o'i ystyriaeth.

## **9 RHAGLEN GWAITH PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO**

Cyflwynwyd Rhaglen Waith Ymlaen y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i'w hystyried (a gylchredwyd yn flaenorol).

Dywedodd y Cadeirydd wrth y pwyllgor bod cyfarfod rhwng y Cadeirydd, yr Is-gadeirydd, y Swyddog Monitro a'r Prif Archwilydd Mewnol wedi digwydd. Roedd y cyfarfod wedi ei drefnu i drafod rhaglen waith y pwyllgor.

Braf oedd gweld y dyddiadau a restrwyd wedi eu hystyngiadau tan ddiwedd y flwyddyn. Penderfynwyd adolygu'r adroddiadau sy'n cael eu cyflwyno i'r pwyllgor er mwyn sicrhau bod digon o amser yn cael ei roi i eitemau ar yr agenda. Roedd gan y pwyllgor gyfrifoldeb i dderbyn nifer o adroddiadau megis Datganiad o Gyfrifon, Rheolaeth y Trysorlys ac adroddiadau Archwilio Mewnol.

Dywedodd y Cadeirydd wrth y pwyllgor bod adroddiad Blynyddol Llywodraethu ac Archwilio yn ei farn ef yn adroddiad allweddol, oedd yn dangos sut roedd y pwyllgor yn cyfrif am y rhai oedd yn gyfrifol am lywodraethu. Roedd yr adroddiad blynyddol yn ddull o adrodd yn ôl i'r Cyngor Sir waith y pwyllgor.

Byddai'r adroddiad ar gyfer 2020/21 a 2021/2022 yn cael ei gyflwyno mewn un adroddiad ar gyfer penderfyniad y pwyllgor. Roedd yn ofyniad cyfansoddiadol i'r pwyllgor gwblhau adolygiad blynyddol.

Clywodd yr aelodau fod y Cadeirydd wedi codi canllawiau newydd Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifeg (SSCCaC) a oedd ar gael ar gyfer holl Awdurdodau Lleol y DU gan gyfeirio'n benodol at bwyllgorau Archwilio. Pwysleisiodd bwysigrwyd pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cwblhau adroddiad blynyddol.

Awgrymodd y Cadeirydd wrth y swyddogion fod yr adroddiad blynyddol nesaf wedi ei gyflwyno i'r Cyngor fel oedd wedi ei gyflwyno o'r blaen, ond wrth gwblhau'r adroddiad y flwyddyn nesaf fe wnaeth swyddogion ddilyn canllawiau'r SSCCaC.

Fe wnaeth y Cadeirydd annog aelodau i gysylltu'n uniongyrchol ag unrhyw awgrymiadau neu welliannau i'r rhaglen waith.

Diolchodd yr aelodau i'r Cadeirydd a'r Is-gadeirydd am godi'r rhaglen waith fel maes ystyriaeth.

***PENDERFYNWYD*** hynny, nodir rhaglen waith ymlaen y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

## **10 GWYBODAETH - PARODRWYDD Y SECTOR CYHOEDDUS AR GYFER CARBON SERO-NET ERBYN 2030**

Hysbysodd y Cadeirydd y pwyllgor bod adroddiad Archwilio Cymru ar Baroddrwydd Sector Cyhoeddus ar gyfer Carbon Sero Net erbyn 2030 (a gylchredwyd yn flaenorol) am wybodaeth.

Yn ei farn ef roedd yr adroddiad yn bwysig iawn. Roedd yr adroddiad yn cyfeirio at yr effaith ar Lywodraethu Corfforaethol y Cyngor. Awgrymodd y Cadeirydd y dylid gohirio'r adroddiad i'r cyfarfod pwyllgor nesaf a chael ei gyflwyno fel eitem i'w drafod.

Roedd aelodau'n gytûn i'r eitem gael ei chynnwys fel adroddiad ar yr agenda i'w drafod.

Roedd yr Aelod Lleyg Paul Whitham, yn cyfeirio at baragraff 20 cafodd ei gyfeirio at y rhai sy'n cael eu cyhuddo o lywodraethu a chraffu. Gofynnodd a oedd disgwyl i'r adroddiad gael ei rannu gydag unrhyw bwyllgor Craffu. Cadarnhaodd y Cadeirydd fod pob Cynghorydd wedi'u cyhuddo o Lywodraethu, gyda'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn meddu ar y rôl ddirprwyedig i adolygu Llywodraethu'r awdurdod.

Fe wnaeth cynrychiolydd Archwilio Cymru, Gwilym Bury gyfeirio aelodau at baragraff 10 o'r adroddiad. Nid oedd yr adroddiad yn cynnwys argymhellion penodol ond mwy o feysydd i'w hystyried gan gyrff cyhoeddus. Gellid trafod yr ystyriaethau hyn gan naill ai Pwyllgor Craffu neu Lywodraethu ac Archwilio.

Fe wnaeth Rheolwr Prosiect Newid Hinsawdd ailddatgan y rheswm dros yr adroddiad gwybodaeth oedd canfod ble orau i gyflwyno'r adroddiad a sylwadau'r swyddogion.

I gloi, cytunodd aelodau am adroddiad ar yr agenda ar bapur Archwilio Cymru ynghyd ag ymateb y swyddogion ar yr agenda ar gyfer y pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio nesaf.

***PENDERFYNWYD*** bod y pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn nodi'r adroddiad gwybodaeth. Penderfynodd yr aelodau hefyd gynnwys y papurau a'r ymateb swyddogion ar gyfarfod nesaf y pwyllgor.

**Daeth y cyfarfod i ben am 13:20 p.m.**